

Α΄ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΝΟΜΩΝ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Κύρωση και εφαρμογή της Σύμβασης ποινικού δικαίου για τη διαφθορά και του Πρόσθετου σ' αυτήν Πρωτοκόλλου»

I. Γενικές Παρατηρήσεις

Με το φερόμενο προς ψήφιση Νοσχ κυρώνεται η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη διαφθορά, που υπεγράφη στο Στρασβούργο την 27 Ιανουαρίου 1999, και το Πρόσθετο Πρωτόκολλο της Σύμβασης που υπεγράφη στο Στρασβούργο τη 15η Μαΐου 2003.

Το υπό ψήφιση Νοσχ περιέχει δεκαπέντε άρθρα. Το άρθρο πρώτο περιέχει το κείμενο της κυρούμενης Σύμβασης σε πρωτότυπο στην αγγλική και γαλλική γλώσσα και σε μετάφραση στην ελληνική. Τα λοιπά άρθρα περιέχουν ρυθμίσεις για την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στις επιταγές της Σύμβασης. Προς τον σκοπό αυτό προτείνεται η θέσπιση ενός αυτοτελούς συστήματος κανόνων, το οποίο στοχεύει στην εσωτερική συνοχή των προτεινόμενων ρυθμίσεων και τη συνολική εποπτεία της υπό ρύθμιση ύλης. Ειδικότερα, το άρθρο δεύτερο παραπέμπει σχετικά με το περιεχόμενο των εννοιών «δημόσιος λειτουργός», «λειτουργός», «δημόσιος αξιωματούχος», «δήμαρχος», «υπουργός», «δικαστής», «νομικό πρόσωπο» στους αντίστοιχους ορισμούς που περιέχει το άρθρο 1 της κυρούμενης Σύμβασης. Το άρθρο τρίτο ορίζει ότι τα άρθρα 235 ΠΚ (ενεργητική δωροδοκία), 236 ΠΚ (παθητική δωροδοκία), 237 ΠΚ (δωροδοκία δικαστή) και 238 ΠΚ (δήμευση του δώρου) εφαρμόζονται και στους υπαλλήλους άλλου κράτους μέλους της Σύμβασης, δημόσιου διεθνούς ή υπερεθνικού οργανισμού, στον οποίο η Ελλάδα είναι μέλος, και σε πρόσωπα που ασκούν δικαστικά καθήκοντα σε διεθνές δικαστήριο. Το άρθρο τέταρτο ορίζει ότι το άρθρο 159 ΠΚ εφαρμόζεται και σε πρόσωπα που είναι μέλη δημόσιων συνελεύσεων άλλου κράτους μέλους της Σύμβασης και σε μέλη διεθνών κοινοβουλευτικών συνελεύσεων διεθνών ή υπερεθνικών οργανισμών στους οποίους μετέχει η Ελλάδα. Το άρθρο πέμπτο προβλέπει ποινικές κυρώσεις για την ενεργητική και παθητική

δωροδοκία στον ιδιωτικό τομέα. Το άρθρο έκτο προβλέπει ποινικές κυρώσεις για προσφορά για άσκηση επιρροής στον ιδιωτικό τομέα. Το άρθρο έβδομο προσθέτει στον κατάλογο των βασικών εγκλημάτων από τα οποία προέρχεται η περιουσία που μπορεί να είναι αντικείμενο νομιμοποίησης εσόδων (άρθρο 1 του Ν. 2331/95) τα εγκλήματα που προβλέπονται στα άρθρα τρίτο έως και έκτο και όγδοο του υπό ψήφιση Νσχ. Το άρθρο όγδοο προβλέπει ποινή φυλάκισης και χρηματική ποινή για μορφές συμπεριφοράς που αφορούν λογιστικές πράξεις προς διευκόλυνση ή συγκαλύψη των εγκλημάτων της ενεργητικής και παθητικής δωροδοκίας και των εγκλημάτων που προβλέπονται στα άρθρα δεύτερο έως και έβδομο του υπό ψήφιση Νσχ. Το άρθρο ένατο αφορά στη δικαιοδοσία των ελληνικών δικαστηρίων. Το άρθρο δέκατο εισάγει διοικητικές κυρώσεις σε βάρος νομικών προσώπων, αν τελέστηκαν εγκλήματα διαφθοράς προς όφελός τους. Το άρθρο ενδέκατο καθιερώνει αρμοδιότητα της Υπηρεσίας Ειδικών Ελέγχων για διεξαγωγή ανακριτικών πράξεων. Το άρθρο δωδέκατο επεκτείνει την εφαρμογή των ειδικών ανακριτικών πράξεων της άρσης του απορρήτου των επικοινωνιών, της καταγραφής δραστηριότητας ή άλλων γεγονότων εκτός κατοικίας με συσκευές ήχου ή εικόνας και της συσχέτισης ή συνδυασμού δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατά τη διερεύνηση των εγκλημάτων της ενεργητικής και παθητικής δωροδοκίας και των εγκλημάτων που προβλέπονται στα άρθρα τρίτο έως και όγδοο του υπό ψήφιση Νσχ, και ρυθμίζει θέματα προστασίας μαρτύρων και καταγγελλόντων τα αδικήματα διαφθοράς.

II. Παρατηρήσεις επί των επιμέρους άρθρων του Νσχ

1. Επί των άρθρων δεύτερου και τρίτου παρ.1

Το άρθρο τρίτο παρ.1 σε συνδυασμό με το άρθρο δεύτερο του υπό ψήφιση Νσχ προτείνει, κατ' επιταγή της κυρούμενης Σύμβασης, να αναγνωρίζεται για το έγκλημα της δωροδοκίας (ενεργητικής και παθητικής) ως υπάλληλος και ο υπάλληλος, δημόσιος λειτουργός, δικαστής άλλου κράτους μέλους της Σύμβασης υπό την προϋπόθεση που περιέχει το άρθρο 1 εδ. γ της κυρούμενης Σύμβασης, ότι δηλαδή η έννοια του υπαλλήλου είναι συμβατή με εκείνη που περιέχει η εθνική νομοθεσία, εν προκειμένω ο ελληνικός ΠΚ. Σημειωτέον ότι η ποινική έννοια του υπαλλήλου είναι ευρεία και υπάγονται σε αυτήν οι δημόσιοι λειτουργοί, οι υπουργοί, οι δικαστές (Μπιτζιλέκη Ν., Υπηρεσιακά Εγκλήματα Β Έκδοση, σελ. 81 επ.). Σύμφωνα με το ισχύον δίκαιο, υπάλληλος είναι ο εθνικός δημόσιος υπάλληλος, όπως η έννοια αυτή ορίζεται στα άρθρα 13α και 263α ΠΚ, ο κοινοτικός υπάλληλος, όπως ορίζεται στα άρθρα 1 στοιχ. β της Σύμβασης περί καταπολέμησης της δωροδοκίας που κυρώθηκε με το Ν. 2802/2000 και, ειδικά για το έγκλημα της δωροδοκίας, και ο εθνικός δημόσιος υπάλληλος άλλου κράτους μέλους της Ε.Ε. (άρθρο τρίτο Ν. 2802/2000).

Η προτεινόμενη τιμώρηση από την ελληνική έννομη τάξη της δωροδοκίας (ενεργητικής και παθητικής) των υπαλλήλων των άλλων κρατών μελών της Σύμβασης αποτελεί μια ακόμη περίπτωση κατά την οποία εγκαταλείπεται η διάκριση μεταξύ ημεδαπών και αλλοδαπών έννομων αγαθών (Μυλωνόπουλος Χ. Τα δογματικά θεμέλια του ποινικού δικαίου στη νέα χιλιετία, σε Ένωση Ελλήνων Ποινικολόγων, Το ποινικό δίκαιο στο νέο διεθνές περιβάλλον, Αθήνα 2001, σελ. 51).

2. Επί του άρθρου πέμπτου

Δια του άρθρου πέμπτου του προτεινόμενου Νσχ τιμωρείται η δωροδοκία (ενεργητική και παθητική) στον ιδιωτικό τομέα, σύμφωνα με τα άρθρα 7 και 8 της κυρούμενης Σύμβασης. Το στοιχείο της «παράβασης καθήκοντος» προσδιορίζει το καθήκον πίστης του εργαζομένου έναντι του εργοδότη, όπως αυτό προκύπτει από τη σύμβαση εργασίας ή τον εσωτερικό κανονισμό της επιχείρησης ή τις γενικές διατάξεις ως το προστατευόμενο έννομο αγαθό της προτεινόμενης διάταξης (Επεξηγηματική Αναφορά στην κυρούμενη Σύμβαση παρ. 52, 55 και Androulakis I., Die Globalisierung der Korruptionsbekämpfung, 2007 σελ. 332). Κατ' αναλογία προς τις διατάξεις 235, 236 ΠΚ, ο τίτλος του προτεινόμενου άρθρου πέμπτου θα μπορούσε ενδεχομένως να αναδιατυπωθεί ως «ενεργητική και παθητική δωροδοκία στον ιδιωτικό τομέα».

3. Επί του άρθρου έκτου

Δια του άρθρου έκτου του προτεινόμενου Νσχ εισάγεται ποινική διάταξη που τιμωρεί την προσφορά για άσκηση επιρροής, ως ενεργητική και παθητική συμπεριφορά, στη διαδικασία λήψης απόφασης των προσώπων που αναφέρονται στα άρθρα τρίτο έως και πέμπτο του προτεινόμενου Νσχ, δηλαδή και ιδιωτών. Η κυρούμενη Σύμβαση (άρθρο 12) επιτάσσει την ποινικοποίηση της προσφοράς για άσκηση επιρροής στη διαδικασία λήψης αποφάσεων δημοσίων λειτουργών (Επεξηγηματική Αναφορά, παρ. 64). Ο Ν. 5227/1931 «περί μεσαζόντων» (άρθρο 11) τιμωρεί τη σχετική συμπεριφορά μόνο στην παθητική της πλευρά και όχι και στην ενεργητική. Συνεπώς, για την προσφορά προς άσκηση επιρροής στη διαδικασία λήψης αποφάσεων των ημεδαπών υπαλλήλων ισχύει ο Ν. 5227/31, ενώ για την ίδια συμπεριφορά στη διαδικασία λήψης αποφάσεων των υπαλλήλων των άλλων κρατών μελών της Σύμβασης, των μελών αλλοδαπών δημόσιων συνελεύσεων, των λειτουργών διεθνών δικαστηρίων, των μελών διεθνών κοινοβουλευτικών συνελεύσεων και των δικαστών και λειτουργών διεθνών δικαστηρίων καθώς και ιδιωτών θα ισχύει το προτεινόμενο άρθρο.

4. Επί του άρθρου έβδομου σε συνδυασμό με το άρθρο όγδοο

Δια του άρθρου έβδομου του προτεινόμενου Νσχ τα εγκλήματα που προ-

4

βλέπονται στα άρθρα τρίτο έως και έκτο και όγδοο του Νοσχ προστίθενται στον κατάλογο των βασικών εγκλημάτων του Ν. 2331/95, ώστε να τιμωρείται η νομιμοποίηση των εσόδων που προέρχονται από την τέλεση τους, κατ' επιταγή του άρθρου 13 της κυρούμενης Σύμβασης. Στο άρθρο όγδοο του προτεινόμενου Νοσχ περιγράφονται λογιστικά αδικήματα που τελούνται για τη συγκαλύψη των αδικημάτων διαφθοράς. Το άρθρο 13 της Σύμβασης δεν αναφέρει τα λογιστικά αδικήματα, αλλά τα λοιπά εγκλήματα διαφθοράς ως βασικά εγκλήματα της νομιμοποίησης. Σημειωτέον ότι τα λογιστικά αδικήματα εμπίπτουν ήδη στην αντικειμενική υπόσταση της νομιμοποίησης (άρθρο 1 στοιχ. β Ν. 2331/95) και, συνεπώς, δεν μπορούν, λογικά, να συνιστούν βασικό έγκλημά της. Ως εκ τούτου ευκταίο είναι να διαγραφεί η φράση «και όγδοο».

5. Επί του άρθρου δέκατου

Το άρθρο δέκατο του προτεινόμενου Νοσχ προβλέπει, κατ' επιταγή της κυρούμενης Σύμβασης (άρθρο 18), διοικητικές κυρώσεις σε βάρος των νομικών προσώπων προς όφελος των οποίων τελέσθηκαν τα εγκλήματα που προβλέπονται στα άρθρα 159, 235 και 237 ΠΚ και στα άρθρα δεύτερο έως και όγδοο του προτεινόμενου Νοσχ. Το άρθρο 18 της κυρούμενης Σύμβασης δεν αναφέρει μεν τα λογιστικά αδικήματα (Επεξηγηματική Αναφορά στην Σύμβαση παρ. 86), αναφέρει όμως την προσφορά προς άσκηση επιρροής στον ημεδαπό δημόσιο τομέα που, στην ελληνική έννομη τάξη, τιμωρείται δια του Ν. 5224/31. Συνεπώς, ευκταίο είναι να απαλειφθεί από τη διατύπωση του προτεινόμενου άρθρου το άρθρο όγδοο και, ενδεχομένως, να προστεθεί ο Ν.5224/31.

Επί του άρθρου δωδέκατου παρ. 1

Η παρ.1 του δωδέκατου άρθρου του προτεινόμενου Νοσχ προβλέπει τη διενέργεια των ειδικών ανακριτικών πράξεων της άρσης του απορρήτου των επικοινωνιών, της καταγραφής δραστηριότητας ή άλλων γεγονότων εκτός κατοικίας με συσκευές ήχου εικόνας, του συσχετισμού ή της διασταύρωσης αρχείων προσωπικών δεδομένων για τις αξιόποινες πράξεις που προβλέπονται στα άρθρα 235, 236, 237 ΠΚ και στα άρθρα τρίτο έως και όγδοο του προτεινόμενου Νοσχ. Ο Ν. 2713/1999 (Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων της Ελληνικής Αστυνομίας), όπως τροποποιήθηκε δια του Ν. 3103/2003, προβλέπει στο άρθρο 1 παρ. 2 ότι « Η Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων έχει ως αποστολή την διερεύνηση, εξιχνίαση και δίωξη σε όλη την επικράτεια : (...) β. Των εγκλημάτων των άρθρων 235, 236 και 385 ΠΚ που διαπράττουν ή συμμετέχουν σε αυτά υπάλληλοι και λειτουργοί του ευρύτερου δημόσιου

τομέα όπως καθορίσθηκε με τις διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 1 του Ν. 1256/1982 (ΦΕΚ 65Α) και επαναοριοθετήθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 51 του Ν. 1892/1990, πλην του προσωπικού του Λιμενικού Σώματος όλων των βαθμών των πολιτικών υπαλλήλων του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας και των εποπτευόμενων από αυτό νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, για τους οποίους εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 49-54 του Ν. 2935/2001 (ΦΕΚ 162 Α)». Για αυτές τις αξιόποινες πράξεις επιτρέπεται, σύμφωνα με το άρθρο 5 του ίδιου νόμου, η διενέργεια ανακριτικής διερεύνησης. Συνεπώς, για τη διερεύνηση των αξιόποινων πράξεων των άρθρων 235, 236 ΠΚ επιτρέπεται, κατά το ισχύον δίκαιο, η διενέργεια της ανακριτικής διερεύνησης αν ο δράστης υπάγεται στην έννοια του υπαλλήλου που περιγράφει ο Ν. 2713/1999.

Περαιτέρω, στην παρ.1 του άρθρου δωδέκατου του προτεινόμενου Νσχ γίνεται παραπομπή στην παράγραφο 1 στοιχ. γ, δ, ε και στις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου 253Α ΚΠΔ. Ευκαταία είναι η παραπομπή και στην παράγραφο 4 του άρθρου 253Α ΚΠΔ, η οποία ρυθμίζει το θεμελιώδες ζήτημα της αξιοποίησης των τυχαιών ευρημάτων που προκύπτουν κατά τη διενέργεια των ειδικών ανακριτικών πράξεων.

Αθήνα, 23.4.2007

Η εισηγήτρια
Αθανασία Διονυσοπούλου
Επιστημονική Συνεργάτις

Ο προϊστάμενος του Α' Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Στέλιος Κουσουλής
Αν. Καθηγητής της Νομικής Σχολής
του Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο προϊστάμενος της Α' Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αντώνης Παντελής
Καθηγητής της Νομικής Σχολής
του Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών